

Л.Б. Ісмаїлова,
аспірантка
(Академія адвокатури України)

Функція обвинувачення в кримінальному судочинстві в контексті принципу рівності сторін

Ключові слова: *функція обвинувачення, тягар доказування, прокурор, потерпілий, цивільний позивач, слідчий, рівність.*

Щоб висвітлити формування та реалізацію функції обвинувачення, необхідно встановити сутність, місце та процесуальне значення обвинувачення у кримінальному процесі. Успішне вирішення поставленого завдання вимагає всебічного аналізу цього інституту.

В усі історичні епохи обвинувачення було обов'язковим елементом кримінального процесу. Без обвинувачення конкретних осіб у вчиненні діяння, що розглядається законом як злочин, кримінальний процес не існує.

На жаль, визначення поняття обвинувачення у діючому КПК відсутнє, і лише ст. 16¹ містить пряму вказівку на обвинувачення як процесуальну функцію та закріплює принцип поділу процесуальних функцій як основи змагальності [1, с. 21]. На відміну від діючого, один з проектів КПК України містить у ст. 6 визначення обвинувачення як твердження про вчинення певною особою злочину, висунуте у встановленому Кодексом порядку [2].

Ми вважаємо, що обвинувачення — це самостійна кримінально-процесуальна функція, сутність якої складає регламентоване законом спрямування діяльності суб'єктів обвинувачення (прокурора, потерпілого, цивільного

позивача, представників двох останніх), що здійснюється шляхом формування та реалізації обвинувачення відносно конкретної особи, яка, на думку обвинувача, вчинила злочин, і полягає у формулюванні та пред'явленні обвинувачення, застосуванні до неї заходів процесуального примусу, у тому числі запобіжних заходів, збиранні доказів щодо винуватості цієї особи і обґрунтуванні кримінальної відповідальності обвинуваченого перед судом.

Обвинувачення є необхідним елементом будь-якого кримінального судочинства, незалежно від його типу та форми. Однак його юридичний зміст і пов'язані з ним наслідки не завжди однакові. Вони залежать від того, наскільки доведена формула обвинувачення. Якщо обвинувачення сформовано згідно з законом, то його наслідки однозначні — обвинувальний вирок. Але якщо при формуванні обвинувальної тези не витримані всі вимоги чинного законодавства, то негативні наслідки будуть звернені до обвинувача, і обвинувачення взагалі може не бути.

В той же час обвинувачення — це не догма і не аксіома, оскільки будучи сформульованим у кримінальній справі,

воно на підставі процесуального закону суб'єктом обвинувачення може бути змінене, доповнене і навіть закрите в якійсь частині, тобто може варіюватися без виходу за межі предмета доказування. Обвинувачення, на нашу думку, є категорією релятивістичною, що постійно змінюється і набуває більшої якості, воно являє собою формулу, теорему, яку необхідно формулювати і доводити протягом усієї кримінально-процесуальної діяльності. Таке твердження стосується процесу виникнення обвинувачення, формулювання та його конкретизації.

Засади обвинувачення починають формуватися, коли порушується кримінальна справа, коли є достатні дані, що вказують на наявність ознак злочину (ст. 94 КПК України). Це в свою чергу дає підставу для цілком обґрунтованого припущення про наявність особи майбутнього обвинуваченого, яка винна у вчиненні злочину і підлягає притягненню до кримінальної відповідальності. справа і порушується для того, щоб у наступній стадії процесу встановити цю особу і притягнути її до відповідальності, пред'явивши їй обвинувачення у вчиненні злочину. Тому, хоч у стадії порушення кримінальної справи обвинувачення не має такого чіткого вираження, як на досудовому слідстві, однак воно існує як публічно висунута обґрунтована гіпотеза.

Конкретно окреслене обвинувачення у кримінальному процесі фігурує під час досудового слідства і судового розгляду, хоч і тут колись висловлювалось твердження, ніби в першому випадку його немає [3, с. 48-49]. Але це суперечить і закону, і практиці, бо якщо погодитися з цим, то вийде, що у кримінальному процесі віддаються до суду особи, яких до суду ніхто ні в чому не обвинувачував.

Особливо підкреслимо, що для того, аби виник процес, неодмінно необхідно, щоб уповноважений законом суб'єкт офіційно і документально висунув адресний чи гіпотетичний докір, у якому

містилися б достатні підстави вважати, що якась певна або якась, поки що не встановлена, особа вчинила діяння, передбачене Кримінальним кодексом як злочин. Цей момент фіксується постановою про порушення кримінальної справи проти конкретної особи чи за фактом виявлення результатів якоїсь дії або бездіяльності, і з цього ж моменту й починається процедура обвинувачення, яка закінчується або задоволенням вимог обвинувачення судом, або припинення обвинувачення (і разом з тим самого процесу) в суді чи на стадії досудового слідства [4].

Наявність у судочинстві інституту приватного обвинувачення не змінює висловленої позиції, бо за логікою речей порушує кримінальну справу заявник (потерпілий), а суд на підставі зробленої заяви повинен лише відкривати провадження у даній справі.

Сторона обвинувачення за діючим КПК України визначена у ст. 261, до неї належать прокурор, потерпілий, цивільний позивач та їх представники [5]. У деяких проектах КПК України [2] відносять до сторони обвинувачення прокурора, слідчого, особу, яка здійснює дізнання, потерпілого, цивільного позивача та їх представників. Нам здається, що укладчі проекту КПК без достатніх підстав визнали слідчого та особу, яка здійснює дізнання, стороною обвинувачення.

Як бездоганно обґрунтовано зазначено в одному із юридичних словників, слідчий — це особлива посадова особа, яка в передбаченій законом процесуальній формі веде дослідження у кримінальній справі для встановлення події злочину, осіб, які його вчинили, та з'ясування всіх обставин злочину з метою підготовки справи, за наявності для того підстав, для розгляду її в суді [6]. Тобто слідчий є неупередженим дослідником в досягненні істини.

У той же час оскільки, крім слідчого, ніхто не вправі провадити слідчі дії з метою отримання доказів, що виправдо-

вують особу або свідчать про її менший ступінь вини, слідчий фактично виконує і функцію захисту. Ті права, які надані захиснику ст. 48 КПК щодо збирання відомостей про різного роду факти та наданню доказів, не ліквідують цієї функції слідчого. Захисна функція слідчого закріплена в ст. 22 КПК. Зокрема, нею передбачено, що слідчий і особа, яка провадить дізнання, зобов'язані вжити всіх передбачених законом заходів для всебічного, повного і об'єктивного дослідження обставин справи, виявити як ті обставини, що викривають, так і ті, що виправдовують обвинуваченого. Аналогічний обов'язок слідчого і особи, яка провадить дізнання, передбачений і в ст. 16 названого проекту КПК. Отже, в чинному КПК, а в проекті КПК ще більшою мірою, крім обов'язку обвинувачення підозрюваного та обвинуваченого, обов'язком слідчого є захист цих людей від обвинувачення. Чи можливо це одночасно? Чи може слідчий за умови такого роздвоєння бути об'єктивним, перебуваючи на державній службі і відповідаючи за розкриття злочину? Звичайно, превалуючою діяльністю буде та, що направлена на "користь" відомства, в якому він служить.

Передбачаючи функцію обвинувачення і функцію захисту обвинуваченого і в той же час визнаючи слідчого стороною обвинувачення в кримінальному процесі, законодавець закладає істотну непослідовність та суперечливість і фактично ліквідує принцип змагальності на досудових стадіях процесу, оскільки слідчий процесуально не може змагатися сам із собою (в психологічному сенсі таке змагання неминуче). Законодавець, бажаючи врівноважити в слідчому функції обвинувача і захисника, не утримає цієї рівноваги, оскільки вона може існувати лише умовно, віртуально, але нездійснена в реальному житті. Законодавець все більше схильється в бік обвинувальної функції слідчого, тобто збільшує силу обвинувачення, додаючи до прокурора

і потерпілого ще й слідчого та дізнавача. У такому випадку законодавець порушує засаду рівності сторін, баланс сил. Слідчий стає більше обвинувачем, ніж захисником, а формально — лише обвинувачем.

Як правильно зазначає О.А. Баулін, всебічне, повне і об'єктивне дослідження слідчим обставин справи сприяє її розгляду та справедливому вирішенню в суді. За своєю метою, предметом, деякими умовами та досить чітко визначеною законом формою, процесуальна діяльність слідчого багато в чому схожа з діяльністю судді у здійсненні правосуддя. Слідчий, як і суддя, може бути дійсно об'єктивним під час дослідження доказів у кожній справі лише тоді, коли він буде процесуально незалежним суб'єктом судової влади, який підпорядкований тільки закону [7, с. 346-349]. На жаль, такого слідчого і такого слідства в Україні поки що немає.

Наведене ж дає підстави стверджувати, що допоки слідчі структури будуть знаходитися в складі адміністративної, виконавчої влади, в підпорядкуванні органів дізнання, про самотійність і незалежність слідчого та про підкорення його лише закону, про те, щоб він діяв неупереджено як суддя, не може навіть іти мова. На цю принципову обставину вказували ще при проведенні судової реформи 1864 р. Відокремлення судової влади (а слідчий був визнаний представником цієї влади) від адміністративної ще тоді вважалось одним із найважливіших принципів правосуддя [8, с. 252].

Кроком уперед у цьому напрямі є введення нової процесуальної фігури — слідчого судді, до повноважень якого віднесено забезпечення додержання конституційних прав і свобод громадян на стадії досудового провадження. Слідчий суддя має вирішувати питання про взяття і тримання особи під вартою, продовження строків тримання під вартою, про проведення обшуку житла чи іншого володіння особи, про відвід захисника в період розслідування справи тощо.

Участь слідчого судді у складі суду першої і судових інстанціях вищого рівня, які здійснюють розгляд судових справ, не допускається. Це сприятиме підвищенню значення і якості судового контролю за додержанням прав і свобод громадян на стадіях дізнання і досудового слідства, виключить причетність зазначених суддів до судового розгляду кримінальних справ та вплив на суддів, які розглядатимуть справу по суті, забезпечить їх неупередженість. Разом з тим у проекті КПК знову передбачається віднести вирішення подання прокурора за клопотанням слідчого про накладення арешту на кореспонденцію чи застосування технічних засобів отримання інформації або про відмову в цьому до компетенції судді апеляційного суду.

Таким чином, обвинувальну функцію як і в суді, на досудовому слідстві повинен здійснювати лише прокурор, а за певних обставин, і потерпілий. Такі суто обвинувальні процесуальні дії та рішення, як порушення кримінальної справи та відмова в її порушенні, визнання особи підозрюваною та обвинуваченою, пред'явлення обвинувачення та складання обвинувального висновку повинні здійснюватися лише прокурором [9].

А щоб завершити загальний аналіз функції обвинувачення принагідно зауважимо, що її здійснення вимагає рішучого удосконалення, бо зараз вона не має єдиного авторитетного і відповідального господаря, оскільки порушувати кримінальні справи (а, отже, і відкривати обвинувальний процес) має право безліч суб'єктів. Але ж обвинувачення починається і у таких випадках, і підтримувати його протягом усього процесу повинна мати право (і обов'язок) лише одна особа — прокурор. Тому в плані майбутнього законодавства необхідно закріпити виключне право порушувати кримінальні справи за прокурором, на якому і буде цілком природно і обґрунтовано лежати тягар доказування вини певних осіб перед державою і суспільством [10, с. 7].

Складною проблемою інституту підтримання обвинувачення у суді є питання відмови прокурора від обвинувачення.

Варто зазначити, що прокурор повинен виголосити обвинувальну промову лише в тому разі, якщо в результаті судового розгляду справи він повністю переконається у винності підсудного. Інакше, згідно ст. 264 КПК і ст. 36 Закону України “Про прокуратуру” він повинен відмовитися від обвинувачення, пояснивши суду в своїй постанові, чому він вважає пред'явлене підсудному обвинувачення необґрунтованим (тобто таким, що не підтвердилось судовим слідством).

Відмова від державного обвинувачення, за наявності для цього достатніх і законних підстав, не тільки право, а й обов'язок прокурора.

Відмова прокурора від державного обвинувачення — це заява прокурора, звернена у вигляді постанови до суду, в якій він повністю або частково заперечує обґрунтованість обвинувачення і мотивує неможливість його підтримання щодо підсудного, фактично припиняючи, в цілому чи в якійсь частині, продовження обвинувальної діяльності проти даної особи.

Наслідком цього є припинення прокурором обвинувальної діяльності, тобто припинення функції обвинувачення. Висловлена у постанові прокурора відмова запобігає розвитку публічної, від імені держави, обвинувальної діяльності і виступає специфічним правовим засобом самоусунення прокурора від здійснення функції обвинувачення.

Які ж фактичні обставини і юридичні підстави породжують обов'язок прокурора відмовитись від обвинувачення?

Передусім, це неправильна, помилкова оцінка прокурором матеріалів досудового слідства, яка була виявлена у ході перевірки доказів в умовах гласного і змагального судового процесу.

Відмова прокурора від обвинувачення можлива і необхідна за умови зникнення у нього твердої перекона-

ності та впевненості в тому, що підсудний винен. А впевненість у тому, що обвинувачення не підтвердилось, — це і є відсутність переконання у винності. Ніяких інших вимог (фактичних обставин) для відмови від обвинувачення закон не висуває.

На практиці прокурор відмовляється від обвинувачення, коли його переконання у винності змінюється невпевненістю у вині, сумнівами. Сумніви ж можуть бути мотивом для відмови від обвинувачення лише за умови, якщо прокурор використав усі передбачені законом засоби, щоб їх усунути:

- потрібен ретельний аналіз кожного доказу окремо і всіх доказів у сукупності;

- з особливою увагою мають бути вивчені нові докази;

- встановлені причини, чому нові докази не потрапили в поле зору слідчого;

- перед тим, як заявити постанову про відмову від обвинувачення, прокурор повинен чітко уявити собі, яких конкретно змін зазнало обвинувачення в суді, тобто стосуються ці зміни тільки формулювання і юридичної кваліфікації інкримінованого підсудному діяння, чи вони підривають самі фактичні підстави і правову суть обвинувачення, роблять його безпідставним. У першому випадку обвинувачення продовжує існувати, хоч і в трансформованому вигляді, у другому — його існування поставлено під загрозу і обов'язок прокурора публічно сказати про сумніви, які виникли, дати їм об'єктивну оцінку. На жаль, психологічно це зробити дуже важко.

Як свідчить практика, не поодинокі випадки, коли прокурори, турбуючись про “честь мундира” закривають очі на невідповідності і суперечності в доказовому матеріалі і продовжують відстоювати попереднє обвинувачення.

Як відомо, суб'єктом обвинувачення, крім прокурора, є потерпілий. Його процесуальна функція зумовлюється

наявністю в суді державного обвинувачення в його матеріально-правовому змісті. Виникнувши на базі державного обвинувачення, діяльність потерпілого в подальшому здійснюється самостійно і незалежно від позиції прокурора. Ніякі заяви державного обвинувача, в тому числі і відмова від обвинувачення чи його зміна, не перешкоджають потерпілому продовжувати виконувати свою обвинувальну функцію. Якщо відмова прокурора супроводжується аналогічними заявами потерпілого, можна вважати обвинувачення повністю анульованим. Якщо ж він не підтримав прокурора, суд зобов'язаний розглянути справу по суті.

Потерпілий є іншою особою, крім прокурора, яка повинна здійснювати обвинувачення, тому що коли порушується право особи, у неї виникає бажання встановити баланс цілісності та непорушності своїх законних свобод і інтересів. В аспекті функціонального підходу у потерпілого виникає природна реакція на спричинену йому шкоду, і він починає функціонувати, тобто здійснювати чітко визначену діяльність, яка носить обвинувальний характер. Він обвинувачує кривдника у тому, що останній заподіяв йому негативні наслідки. Останнім часом саме цей погляд одержав поширення у наукових дослідженнях і є, на нашу думку, найбільш обґрунтованим.

У справах публічного обвинувачення основна фігура обвинувачення — прокурор. Прокурор діє в інтересах держави, а потерпілий захищає свій особистий інтерес, хоча обидва діють у рамках однієї процесуальної функції. Потерпілий і прокурор поза рамками судового засідання можуть погодити свої позиції і за взаємної згоди виступити солідарно, тобто інтереси потерпілого може представляти прокурор. Він може висловити загальну позицію з питань вини підсудного, кваліфікації його діяння, міри покарання, способів відшкодування заподіяної шкоди.

У випадку відмови прокурора від обвинувачення (ст. 264 КПК України) подальше підтримання обвинувачення може здійснювати потерпілий. За відмови прокурора від обвинувачення необхідно з'ясувати думку потерпілого з питання про закриття кримінальної справи у зв'язку з заявленою позицією державного обвинувача. Якщо потерпілий не заперечує проти відмови від обвинувачення у кримінальній справі, вона повинна бути закрыта суддею. Якщо потерпілий наполягає на підтриманні обвинувачення та розгляді справи, то публічне обвинувачення, яке вичерпало себе, поступається місцем обвинуваченню, що виходить від потерпілого. Якщо йому в цій ситуації потрібний адвокат (професійний представник), судовий розгляд повинен бути відкладений за його клопотанням для запрошення останнього. У такому випадку обвинувачення набуває рис кримінального позову, що ніяким чином не суперечить діючій доктрині українського кримінального процесу.

Якщо потерпілий відмовився брати участь у судовому розгляді або клопотав про проведення засідання без нього, а прокурор відмовився від обвинувачення, потерпілий повинен бути поставлений до відома про закриття публічного обвинувачення, йому необхідно надати час в офіційній формі та за визначеною процедурою висловити згоду з позицією прокурора або ж прийняти функцію обвинувачення на себе. При цьому позиція потерпілого повинна бути активною, він зобов'язаний бути присутнім у судовому засіданні, вправі представляти докази, брати участь у їхньому дослідженні.

Прокурор, відмовившись від обвинувачення, припиняє виконувати обвинувальну функцію. Якщо потерпілий наділений правом підтримувати обвинувачення у судовому розгляді (за відмови прокурора від обвинувачення), то в законодавчому порядку повинно бути врегульоване питання — чи повинен державний обвинувач, який відмовився від

обвинувачення, брати участь у судовому засіданні, якщо суддя за результатами судового розгляду прийняв рішення про продовження судового розгляду. У цьому випадку вже потерпілий несе тягар доведення обвинувачення, і участь у судовому засіданні державного обвинувача не є необхідною.

Особливістю справ приватно-публічного обвинувачення (це справи про злочин, передбачений ч. 1 ст. 152 КК України) є те, що вони порушуються не інакше, як за скаргою потерпілого, але закриттю за примиренням потерпілого з обвинувачуваним, підсудним не підлягають. Провадження у цих справах ведеться в загальному порядку. Інакше кажучи, у цих справах порушення кримінальної справи — приватний порядок, оскільки закон надав право визначатися з ініціативою приватній особі щодо порушення справи, а наслідок — публічний судовий розгляд. До цих справ застосовується все те, що відноситься до справ приватного і публічного обвинувачення.

У силу особливостей такого роду справ може виникнути ситуація, коли потерпілий відмовляється від обвинувачення (відбулося примирення, підсудний загладив заподіяну шкоду), а прокурор наполягає на винесенні вироку. У такому випадку справа не може бути закрыта судом, оскільки з моменту порушення справи обвинувачення прийняло публічний, а не приватний характер.

Як свідчить наведений матеріал, діючий КПК визнав потерпілого активним учасником кримінального судочинства. Йому надані повноваження як у стадії досудового розслідування, так і в ході судового розгляду. Він вправі представляти докази, заявляти клопотання, приносити скарги на дії слідчого і прокурора (ст. 49 КПК України). У ході судового слідства потерпілий бере участь у допиті підсудного (ст. 300 КПК України); не просто ставить питання свідкам, а допитує їх (ст. 303 КПК України); ставить питання експертам (ст. 311 КПК Украї-

ни). Потерпілий як самостійний суб'єкт кримінального процесу вправі подати апеляцію на вирок суду у кримінальній справі, у розгляді якого він брав участь (ст. 348 КПК України) і найголовніше — реалізує функцію обвинувачення (ст. 27, 264 КПК України).

Цивільний позивач також є суб'єктом процесу на стороні обвинувачення. Він зацікавлений у тому, щоб під час судового розгляду знайшли підтвердження подія злочину і винуватість підсудного в його скоєнні, тобто в постановленні обвинувального вироку, тому що у випадку винесення виправдувального вироку за відсутністю події злочину чи недоведеності участі підсудного в скоєнні злочину суд відмовляє в задоволенні цивільного позову, що позбавляє цивільного позивача можливості пред'являти позов знову в порядку цивільного судочинства. Характер і розмір шкоди, заподіяної злочинцем, входять у предмет доказування у кримінальній справі, а значить, доказування розмірів шкоди — функція обвинувачення. У справах публічного обвинувачення цивільний позивач приєднується до обвинувача-прокурора, складаючи з ним одну сторону обвинувачення, що протистоїть стороні захисту [11, с. 255].

Зі змісту ст. ст. 4, 29, 50, 64 КПК України випливає, що тягар доказування обставин, що складають підставу цивільного позову і характеризують розмір шкоди, у справах публічного обвинувачення лежить на органі розслідування, а в суді — на прокурорів. Але якщо цивільний позов пред'являє особа, яка понесла матеріальні збитки від злочину, вона і повинна розпоряджатися долею цього позову, тут необхідна дія принципу диспозитивності, тобто вільного розпорядження своїми правами. Так, у ході судового розгляду підсудний може відшкодувати заподіяний збиток або потерпілий у силу яких-небудь обставин може відмовитися від відшкодування шкоди (це може бути і прощення, і небажання що-небудь одержувати від злочинця).

Тоді мотивованою ухвалою (постановою) суду провадження справи в частині цивільного позову повинно закриватись, що позбавляє цивільного позивача права пред'явлення позову до тієї ж особи та на тих же підставах як у кримінальному, так і в цивільному судочинстві.

З метою забезпечення законного та обгрунтованого підтримання державного обвинувачення в суді необхідно переглянути норми, передбачені статтями 49 і 50 КПК України, які регламентують питання, хто саме може бути визнаний потерпілим і цивільним позивачем, з тим щоб у кримінальному процесі мали право захищати свої інтереси як потерпілі всі ті особи (як фізичні, так і юридичні), яким злочинцем заподіяно шкоду. На сьогодні, виходячи з аналізу ст. 49 КПК, зокрема частин 1 і 2, якими передбачено, що “потерпілим визнається особа, якій злочинцем заподіяно моральну, фізичну або майнову шкоду”, і що “про визнання громадянина потерпілим чи про відмову в цьому особа, яка провадить дізнання, слідчий і суддя виносять постанову, а суд — ухвалу”, потерпілим визнається лише фізична особа. Юридична особа за змістом ст. 50 КПК України може бути визнана лише цивільним позивачем. З урахуванням змін, які відбулися в суспільному житті України, зокрема появи колективної приватної власності, власності на змішаній основі тощо, така норма обмежує права людей, не повністю забезпечує захист їхніх інтересів. У Російській Федерації, наприклад, цю обставину врахували і в ст. 42 КПК закріпили норму про те, що потерпілим є фізична особа, якій злочинцем заподіяно фізичну, майнову та моральну шкоду, а також юридична особа у випадку заподіяння злочинцем шкоди її майну та діловій репутації. На нашу думку, це правильне рішення, яке має бути закріплене і в КПК України.

Таким чином, функція обвинувачення виступає детермінантою в системі функцій. І це об'єктивно, тому що без

докору, висловленого від імені держави або потерпілого не може виникнути процес взагалі. Функція обвинувачення здійснюється за визначеними законом правилами процедури, яка полягає у порушенні кримінального процесу, збиранні доказів, пред'явленні обвинувачення, складанні аргументованого обвинувального висновку, передачі справи до суду, підтриманні обвинувачення в суді. Це повинно відбуватися в описаній послідовності з постійним ініціюванням дій щодо доказування провини конкретної особи (осіб) обвинувачем, чийм незаперечним обов'язком і виключним правом є саме це доказування, яке має завершитись чіткою позицією обвинувача, обумовленою системою аргументів і його внутрішнім переконанням. Зрозуміло, що весь тягар доказування лежить на обвинувачеві, а тому всі недоліки здійснення функції обвинувачення залежать саме від якості його роботи. Більше того, законодавець

цілком резонно передбачив можливість (і обов'язок!) державного обвинувача відмовитись від підтримання обвинувачення, якщо відсутність достатніх аргументів, сумніви і не усунені протиріччя не дозволяють незаперечно стверджувати винуватість обвинуваченого. У цьому випадку обвинувальний процес, за окремими винятками, не має продовження [10, с. 6].

Функція обвинувачення повинна виконуватися на загальних підставах рівності сторін обвинувачення і захисту в змагальному процесі в сенсі можливості відстоювання передбачених законом прав й інтересів, а також рівності окремих суб'єктів обвинувачення у відстоюванні своєї обвинувальної позиції. Обвинувачення є рівноправною функцією і не має жодних переваг перед іншими функціями кримінального процесу, не зважаючи на великі діяльнісні і змістові відмінності.

Список літератури:

1. Кримінально-процесуальний кодекс України: Офіц. видання. — К.: Видавничий Дім "Ін Юре", 2002. — 416 с.
2. Проект Закону України від 19.05.2003 р. № 3456-1 "Кримінально-процесуальний кодекс України", одержаний Верховною Радою України 19.05.2003 р., прийнятий за основу 22.05.2003 р.
3. Рахунов Р.Д. Участники уголовно-процессуальной деятельности по советскому праву. — М.: Госюриздат, 1961. — 277 с.
4. Гончаренко В.Г. Загубився обвинувач... // Український Юрист — Юридическая практика — № 6 (30), червень 2005. — С. 31.
5. Кримінально-процесуальний кодекс України // Відомості Верховної Ради УРСР. — 1961. — № 2. — Ст. 15.
6. Юридический словарь. — М.: Юрид. лит., 1953. — С. 500.
7. Баулін О.А. Реальне забезпечення процесуальної незалежності слідчого у майбутній правовій системі України. Концепція розвитку законодавства України / Матеріали науково-практичної конференції. — К., 1996. — С. 346-349.
8. Российское законодательство X-XX веков. Т. 8. Судебная реформа / Отв. ред. Б. В. Виленский. — М.: Юрид. лит., 1991. — С. 376.
9. Прокурорський нагляд в Україні: Курс лекцій (В.Т. Нора, Я.О. Береський, І.І. Когутич та ін.) / За ред. В.Т. Нора. — Львів: Тріада плюс, 2002. — С. 279.
10. Гончаренко В.Г. Opus probandi в контексті процесуальних функцій і етики спілкування // Вісник Академії Адвокатури України. — К., 2005. — № 4. — С. 9.
11. Сульженко Ж.О. Проблеми участі прокурора в судовому розгляді кримінальних справ: Автореф. дис... канд. юрид. наук. 12.00.11 / Нац. юрид. акад. України. — Х., 1995. — 24 с.

РЕЗЮМЕ

Статья посвящена исследованию сущности функции обвинения с учетом ее процессуального равенства с иными функциями. Рассматриваются вопросы формирования, механизма реализации обвинения в уголовном судопроизводстве. Автор определяет круг субъектов, которые должны осуществлять функцию обвинения, и компетенции каждого из них.

SUMMARY

The article is dedicated to the investigation of the essence of the function of accusation. It tackles certain questions of forming, the mechanism of the realization of accusation in criminal legal procedure. The author defines the scope of subjects who should carry out the function of accusation and competence of either of them.

Рекомендовано кафедрою кримінального процесу та криміналістики

Отримано 22.03.06